

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ กระบวนการถ่ายทอดความรู้เรื่องผักพื้นบ้านจากบ้านแม่คไปสู่อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ผู้เขียน นางสาวแววตา สุวรรณรินทร์

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ กฤษิน ศรีมงคล	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. อารักษ์ โอภาสพัฒนกิจ	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ จรุงญ์ สุขเกษม	กรรมการ

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย เรื่อง “กระบวนการถ่ายทอดความรู้ผักพื้นบ้านจากบ้านแม่คไปสู่อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการกระบวนการฟื้นฟูและขยายผลพันธุ์ผักพื้นบ้านจากชุมชนบ้านแม่คไปสู่อำเภอเมือง 2) ศึกษาชนิด ลักษณะ ความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตผักพื้นบ้านที่มีในชุมชนบ้านแม่ค และ 3) ศึกษาคุณค่า และมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการผลิตผักพื้นบ้านในชุมชนบ้านแม่ค โดยประยุกต์ใช้กระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ผักพื้นบ้านใน 2 ชุมชนมี 130 ชนิด ซึ่งมี 4 ลักษณะ คือ ผักน้ำ ผักในทุ่งนา ผักในป่า และผักในบ้านและสวน ในการปลูกผักและการเก็บผลผลิต ชาวบ้านถือปฏิบัติตามความเชื่อพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตผักพื้นบ้านที่พบคือ 1) การเก็บเมล็ดพันธุ์ 2) การเตรียมแปลง 3) การปลูก 4) การบำรุง ดูแลรักษา และ 5) การเก็บผลผลิต คุณค่าทางเศรษฐกิจพบว่า ผักพื้นบ้านสร้างรายได้เท่ากับ 18,765 บาท/คน ต้นทุนการผลิต 3,080 บาท/คน เหลือรายได้สุทธิ 15,685 บาท/คนและยังช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือน คุณค่าทางสังคมได้แก่ การแบ่งปันผัก ผักมีคุณค่าด้านโภชนาการสูง มีสรรพคุณทางยา รักษาโรค รวมทั้งคุณค่าด้านการสร้างอาชีพโดยทางอาหารโดยการเก็บเมล็ดพันธุ์ผักพื้นบ้านไว้ใช้เอง นอกจากนี้ยังมีคุณค่าต่อสิ่งแวดล้อม

กระบวนการฟื้นฟูผักพื้นบ้านในชุมชนบ้านแมด มีขั้นตอนดังนี้ 1) การสำรวจแหล่งผักพื้นบ้านใน 4 ภูมิทัศน์ 2) ขยายพันธุ์ผักในบ้านแมด 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ “คุณค่าผักพื้นบ้าน” แก่เยาวชน และ 4) การส่งเสริมการเก็บเมล็ดพันธุ์ผักพื้นบ้าน ส่วนกระบวนการขยายผลสู่ชุมชนบ้านส่องเหนือ ได้ดำเนินการ 2 เรื่อง ดังนี้ 1) แบ่งปันเมล็ดพันธุ์ และถ่ายทอดภูมิปัญญาการปลูกผักพื้นบ้าน และ 2) สร้างกระบวนการเรียนรู้ “คุณค่าของผักพื้นบ้าน” แก่เยาวชนบ้านส่องเหนือ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title Indigenous Vegetables Knowledge Transfer Process from Ban Maed to Ban Song Nuea, Talad Sub-district, Mueang District, Maha Sarakham Province

Author Miss Waewta Suwannarin

Degree Master of Science (Agriculture) Agricultural Extension

Thesis Advisory Committee

Assoc. Prof. Katin Srimongkol	Chairperson
Assoc. Prof. Dr. Avorn Opatpatanakit	Member
Assoc. Prof. Charoon Sukkasem	Member

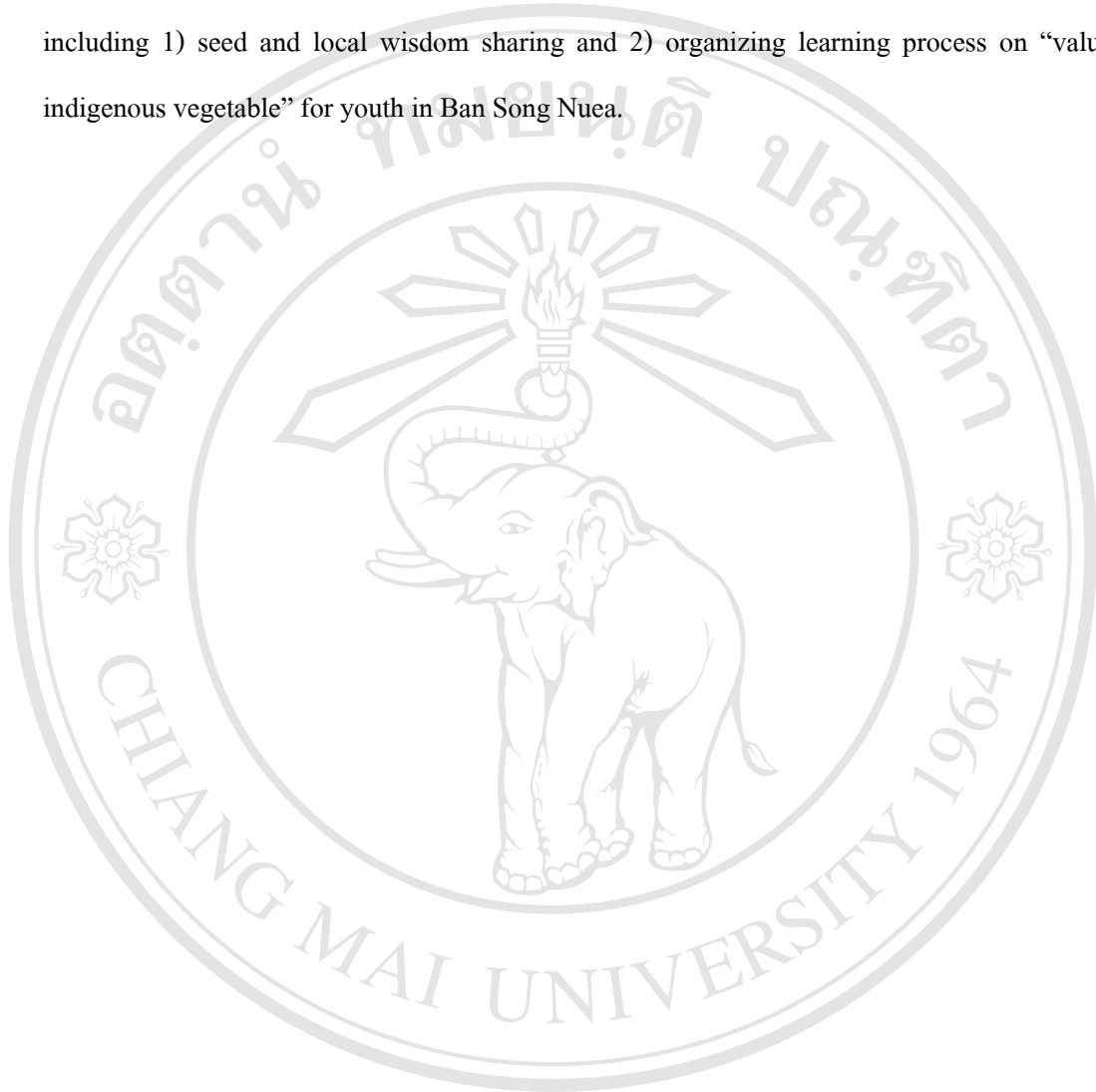
Abstract

The objectives of the research project entitled “Indigenous Vegetables Knowledge Transfer Process from Ban Maed to Ban Song Nuea, Talad Sub-district, Muang District, Mahasarakham Province” were to 1) develop the revival and extension process of indigenous vegetable seed from, Ban Maed to Ban Song Nuea 2) identify types, characteristics, beliefs and local wisdom of indigenous vegetable, 3) identify value and economic value of indigenous vegetable. Participatory action research was applied as a research methodology.

It was found that there are 130 varieties of indigenous vegetable which were found in creek or pond, rice field, forest and home garden. Planting and harvesting indigenous vegetable were based on local beliefs. Related local wisdom found to be 1) seed storage 2) the preparation of cultivated land 3) planting 4) fostering and harvesting. Economic value appears as decreasing of household income and net income of 15,685 baht/ person with production cost of 3,080 baht/ person. Social value includes vegetable sharing, nutritional value, medicinal value and food sovereignty through self-seed production. Environmental value was also apparent.

The revival process of indigenous vegetable in Ban Maed was as follow: 1) surveying of indigenous vegetable in four ecological areas, planting selected vegetable in Ban Maed,

organizing learning process on “valuable indigenous vegetable” for youth, 4) promoting self-seed production. The extension process to Ban Song Nuea was operated in two main activities including 1) seed and local wisdom sharing and 2) organizing learning process on “valuable indigenous vegetable” for youth in Ban Song Nuea.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved